

УДК: 82.0:003.01

Микола Луцюк

ДОПИСЕМНА ДОБА РОЗВИТКУ ЛІТЕРАТУРИ

У статті розглядається дописемна доба функціонування літератури. В якості основних реалій етапу розглядаються міф, усна народнопоетична творчість та героїчний епос. Автором вибудовується ієрархічна система цих реалій, висвітлюється специфіка міфу.

Ключові слова: міф, фольклор, героїчний епос.

Наявність писемності – одна з головних ознак високого рівня розвитку цивілізації. Однак процес формування писемності від примітивних малюнків печерної людини до алфавітного способу письма зайняв тисячоліття. Давні єгиптяни і шумери, крито-мікенці і китайці виробили оригінальні піктографічні системи. Щоб оволодіти ними, давня людина повинна була присвятити цьому більшу частину життя. Фінікійці винайшли новий спосіб письма – алфавітний, і писемність стала надбанням практично всіх людей, що мали в цьому потребу. З виникненням письма були записані всі ті відомості, які накопичувало людство і які до цього часу побутували в усній традиції. І перш за все, це міф – найбільш рання форма культурного самовияву людства.

Виходячи з сюжету, міфи ділять на космогонічні, теогонічні, антропогонічні, етиологічні, есхатологічні, астральні, солярні, героїчні, тотемічні, близнюкові, поховальні, цивілізаторські тощо [6]. Та яким би не був сюжет міфу, головним у ньому є те, що це, безумовно, аспект (досвід) реальності, який поєднує у собі два світи – священний і профанний – у їхньому взаємозв'язку і обумовленості. Різноманітні форми міфічної¹ свідомості продовжують жити у сучасному духовному світі, перебуваючи, однак, для більшості на рівні несвідомого.

Міфи різних народів змальовують картину світу у «термінах» і поняттях, власне, у символах, щодо тлумачення яких давня людина не мала жодних сумнівів. Було б абсурдним очікувати, що картина світу буде описана давніми авторами у сучасних термінах фізики чи біології. Тому тільки на цій підставі робити висновок, що міфи – це хвороблива фантазія чи казка, – ненауково, і така думка на сьогоднішній день є літературознавчим атавізмом. Більше того, коли група вчених зробила спробу перевести «термінологію» деяких космогонічних міфів на мову сучасної фізики, то виявилось, що картина світу, яку подали давні автори, цілком відповідає сучасним уявленням про атомарну будову світу, про Сонячну систему, про ДНК тощо. Більше того, ці міфи

¹ Автор розмежовує поняття «міфічний» та «міфологічний», розглядаючи перше як «той, що належить до міфу, є системою мислення і досвіду, системою реальності» [11; 8], тоді як друге є використанням міфу в літературних цілях. Міфологія лише свідомо і неадекватно копіює міф, тоді як останній є первинною реальністю, яка існує незалежно від її усвідомлення.

містять у собі інформацію, яку сучасна наука пояснити не в змозі, а тільки наближається до її осягнення.

За останню тисячу років людство прийшло до тих знань, які були відомими у східних міфах ще тисячі років тому [8]. Тільки в кінці XX ст. російський академік Г.Шипов відкрив спинові, або торсійні, поля, що мають властивості інформаційного характеру і є основою світобудови. Думка має торсійну природу, а торсійні сигнали від об'єкта можуть сприйматися з минулого, сучасного чи майбутнього [9]. Міфічний час – це і є якраз час не лінійний, а циклічний, багатомірний і разом із тим точковий, де можуть зустрічатися всі виміри лінійного часу, отже, інформація може бути зчитаною шляхом проникнення в інформаційне поле буття, яке є своєрідним банком даних, що понад час і простір. Профанний час, на відміну від священного, лінійний, односпрямований, протікає з минулого у майбутнє і містить виділене «зараз» у якості теперішнього. Священний час відображається у профанному, актуалізується в ньому через міф.

Міф є не теорією проникнення в міфічний час, а практикою такого проникнення через певні засоби, базовані на особливостях людської психіки, і міф досягає цього через стихію літератури. У божественній сфері будь-яка подія існує вічно і вона, ця подія, однотипна. Це втілення певної божественної істоти, наприклад, Ярила (це завжди один і той самий день, що народився з ночі, навіть якщо він суттєво відрізняється від попереднього погодними умовами, людськими діями тощо). Це ж стосується і міфічного простору, який не є безперервною, гомогенною та ізотропною множиною точок. Міфічний простір позначає місце предметів в силу не їх відносного, а абсолютного положення (верх, низ, зліва, справа).

Міфи – не наукові трактати, і марно шукати в них детального пояснення об'єктивних законів світу, міфи – не історична хроніка, і даремно намагатися відновити на їхній основі реальний хід історії, міфи – не моралізаторські повчання, хоча в них присутні і наука, й історія, й мораль, якщо таким чином автору необхідно довести реальність міфічного хронотопу. Реальність міфу в тому, що він створює контекст і структуру життєвого світу, в тому, що він незнищуваний. Міф такий же реальний, як і всі інші соціально-історичні онтології, не більше, але й не менше. Інша справа, що міф ще й первинний, просякає всі інші форми людського життя, в котрих він може ззовні згасати і витіснятися на периферію, якщо перестає існувати у вигляді ритуалу.

Міф і ритуал – невід'ємні, вірніше, на міфові базується ритуал, котрий, у свою чергу, диктує життєвий уклад, соціальні градації й функції, зрештою, всю соціальну структуру. Ця єдність, описана Д. Гаррісоном, яскраво видна з міфу про страждання, смерть і відродження Осиріса [11, 15]. Життя цього бога стає реальністю тільки завдяки ритуалові. Спочатку зображення Осиріса піддають похованню, в той час як під речитатив жерців відбувається орання і сімба. Потім «сад Осиріса» поливають свіжою водою з повноводного Нілу під час його розливу. Коли ж з'являються паростки, відбувається благословення

відродження Осиріса. Тут міф існує лише на основі ритуалу і, навпаки, ритуал набуває сенсу виключно виходячи з міфу.

Праподія, котра розглядається як священна, – це не просто минуле, яке можна згадувати чи наслідувати, але це вічно сучасне, що постійно й ідентично повторюється. До такої належить з моменту падіння античності «літургійний час, тобто періодичне повернення *illud tempus...*» в християнському ритуалі, в котрому як священна праподія постійно повторюється життя, смерть і воскресіння Христа і знову й знову відбувається Відкуплення і Спасіння [10, 168].

Будь-якій ритуальній дії відповідає звернення на ім'я до певного бога. Ім'я не тільки ідеальне, в ньому захована і міфічна реальність того, кого ним названо. Бог є присутнім уже в силу проголошення його імені особливим ритуальним чином. В слові є сила, котра пронизує людину як нуміозна субстанція і завдяки котрій міф стає сучасною реальністю; таким же чином можна прикликати до себе сили добра чи зла, тобто «слово та ім'я мають не просто функцію представлення, але в обох міститься сам предмет і його реальні сили» [7, 52]. «Особливо власне ім'я пов'язане таким чином... зі своєрідністю сутності... Ім'я і особистість зливаються в одне... Ім'я означає силову сферу, в межах якої існує і діє даний бог. Так, в молитві, при співі гімну і у всіх формах релігійного мовлення треба ретельно слідкувати за тим, щоб певного бога називали відповідним іменем; бо він тільки тоді приймає піднесене приношення, коли до нього звертаються правильно» [7, 62].

Міф – первинна і всеосяжна реальність, і таким чином – літературна реальність, яку потрібно розуміти не як алегорію, яка тим самим відсилає до якоїсь іншої реальності, а навпаки, як дещо, що має зовсім особливу, поетичну реальність і саме в її контексті повинне бути сприйнятим цілковито і всерйоз. Міфи як літературні твори мають власні закони побудови, власні літературні жанри і виражальні засоби. Один із головних літературних законів побудови міфу – внутрішній ритм. Цей ритм не має нічого спільного з нашим уявленням про ритмізацію поетичного твору, а тим паче про риму. Йдеться про сугестивні засоби побудови мовлення, які вводили і продуцента (репродуцента), і адресата (реципієнта) міфу в певний психологічний стан співучасті й співпереживання, коли події міфу відбувалися кожен раз заново саме у цей час і на цьому місці. Ці події проектувалися у психіку людини, викликаючи гіпнотичний стан самозанурення і внутрішньої візії, інсценізації подій міфу. За емоційне і образне мислення відповідає права півкуля головного мозку, тоді як логічне і абстрактне мислення перебувають під контролем лівої півкулі, котра стала для людини провідною. Наші пращури були «правопівкулевою» цивілізацією, де інтуїція була засобом пізнання, і спілкування відбувалося шляхом передачі образів. Ми є класичною «лівопівкулевою» цивілізацією, наш розум створює мову і культуру, нашим девізом етики і моралі є формула «не всупереч здоровому глузду» [4].

Засобами мови древні вміли користуватися, щоб викликати особливий стан підключення до інформаційного поля Всесвіту. Величезна кількість повторів (численні анафори і епіфори), паралелізмів, симетрія побудови цілих мовних періодів, концентровий принцип подання тексту сприяли тому, що суб'єкти дійства входили у певну вібрацію один з одним. Саме тому з міфу не можна було вилучити ані жодного слова, як і неможливо було нічого додати. Крім того, що це могло спотворити картину світу, це ще й могло порушити ритм, а значить, міф втратив би своє призначення – актуалізацію і змістову, і чуттєву. Що вже говорити про переклад міфу на іншу мову. Міф стає мертвим текстом, доступним лише для холодного розуму. Але ж початково міф адресований якраз не до розуму – він передбачає безпосередню участь у дійстві, у моделюванні і вирішенні цілого комплексу складних психологічних проблем, через які людина одночасно отримує знання про світ і саму себе. Міф нерозривно пов'язаний з його переказом; переказування міфу, власне, і створює його: «Обмін словом, думкою – це обмін потужним зарядом енергії. І це вже наукове знання! Людина є клітинкою людства, радість і біль кожного неминуче відбивається на всіх» [1].

Писемність прислужилася нам – до нас дійшли давні міфи, але й «знищила» міф, перервавши усну традицію його існування. Повноцінно міф може існувати лише у вигляді містеріального дійства, яке вбирає у свою стихію всіх членів спільноти, ідентифікуючи їх як «своїх», таких, що належать до певного міфічного поля, на противагу «чужим», які перебувають поза цим полем. Крім того, міф включає форми свідомості, котрі мають апріорну необхідність. Це не просто ілюзія – він містить у собі істину, нехай навіть на нижчому шаблі споглядання, а не вищому ступені поняття, котре цілковито висвітлює приховане у спогляданні. Міф у своєму прагненні вбачати у всьому сущому живе і божественне розпізнає «внутрішній зміст природних явищ», котрий він «художнім чином індивідуалізує в формі богів, подібних як всередині, так і зовні до людини» [2, 210].

Давня людина чітко розуміла єдність космосу. Все жило і дихало – від каменя до планети і цілого космосу – і мало своє призначення у Всесвіті. Нічого не можна було порушити без небезпеки викликати незворотні зміни. Давні говорили: «Падіння пір'їни відізнеться громом у далеких світах». Порушення гармонії – то найстрашніше зло, і той, хто порушив гармонію, буде суворо покараний, він буде вилучений з міфічного простору. Власне, сучасне людство вилучене з міфічного простору, живе та розвивається за законами людськими: світ перетворений на звалище речей – механічних милиць, узаконено соціальне зло, гріх, що проявляється через потуги перебрати на себе креативні, деміургівські функції божества, любов перетворена на свою протилежність, трансформовані поняття добра, обов'язку тощо.

В основі міфу лежать первинні образи, закодовані символи, які дешифруються кожним носієм міфічної свідомості як певні константи внутрішньої сутності речей. Ці первинні образи, названі К.Г. Юнгом

архетипами, які є ціннісними орієнтирами людської спільноти, не можуть бути також змінені чи трансформовані. Життя міфу в сьогоденню епоху, вважає один з найвідоміших сучасних дослідників природи міфу К. Хюбнер, є також відтворення архе (вчений не вживає терміна «архетип»): в мисленні, ритуалі і будь-якій іншій діяльності, зовнішньо, здавалося б, не пов'язаний з міфом. Вічні архе творять профанний час, але не належать до профанно-часового світу [12]. Ще на ранніх стадіях суспільного розвитку людина виокремила з навколишнього пейзажу найбільш важливі для її життєдіяльності образи і за їхньою допомогою оформила картину світу. Ці образи бінарні, амбівалентні, тобто такі, що можуть бути одночасно носіями як добра, так і зла. Це вода як символ очищення, життя і як втілення непереборної нищівної сили; вогонь як символ трансформації матеріальної субстанції у духовну і як всепожираюче начало; вітер як символ духу, душі – невидимої людської сутності і як символ руйнації; сонце, яке є джерелом життя і водночас може нести смерть; небо як омріяний світ, де живуть боги і який чекає людину після смерті, і небо, яке несе покарання богів у вигляді дощу, грому та блискавки; земля-годувальниця і земля, що ховає у собі страшні підземні сили зла тощо. Але міфи виробили також і поняття золотой середини (золотого перетину), яка збалансовує добро і зло, гармонізує світ, аж поки хтось не порушить цієї гармонії, і тоді починається ланцюгова реакція вселенської катастрофи. Різноманітні міфічні табу – недоторканність священного чи нечистого (не чинити певних дій, не їсти чогось, не заходити кудись, не говорити чогось тощо) – є застереженням щодо зміни паритету на користь зла. Як правило, людина порушує ці табу і потім тяжко і довго спокутує свою провину. Але саме ця спокута робить людину гідною прощення, очищеною духовно, мудрою і спроможною віднайти гармонію, і перш за все особисту.

Особиста відповідальність, що виходить на перший план на більш пізній стадії розвитку людства, вже, як правило, пов'язана з такими формами культури, як релігія і мораль, де регулятивом стає совість. Релігія або увібрала в себе міф, пристосувавши його під догму, і це призвело до їхнього складного синтезу, або заперечила його, запропонувавши нове міфічне поле, і тоді міф проголошується сферою вигадки і вимушений набрати езотеричного способу існування. Але з часом релігія реабілітує міф (скажімо, принципові елементи догматики християнства, перш за все, його літургія, обумовлені міфом). Міф перестає бути панівною формою окультурення особистості, людина стає більш-менш автономною, вирішальну роль у формуванні критеріїв добра і зла починає відігравати сім'я.

Саме з розвитком інституту сім'ї величезного значення набуває такий пласт усної традиції, як фольклор. Фольклор, на відміну від міфів, не є закодованим знанням (тим більше езотеричним), він є синхронізатором, регулятором чи то природного, чи то сільськогосподарського циклу, чи то життєвого циклу людини (перехід з інобуття до життя чи навпаки, ініціація, створення сім'ї як нового світу). Фольклор допускає варіативність, хоча, звичайно, він виробляє

власні мовні й поведінкові кліше. Форма існування фольклору – обряд, звичай, традиція, тобто синкретичне утворення, яке містить у собі всі відомі на той час види й роди мистецтва. Фольклор із часом трансформується, пристосовується до нових умов, «осучаснюється», чого не допускає міф. Фольклор рясніє гумором і сумом, плаче над померлими і кепкує з недолугих. Міф же безпристрасний і об'єктивний. Міфічний образ світу зводиться до більш чи менш замкненої і всеохоплюючої системи понять і сприйнять, навіть якщо вона закодована в образності. Він може тільки на кшталт мудрого і справедливого судді щось засуджувати чи виправдовувати, виходячи з логіки найоптимальнішої картини світу. Міф не прагне «подобатися», він такий, який є, – і в цьому вища істина. Міф не моралізує, як казка, він пропонує ідеальну модель поведінки, покроковий алгоритм дій з позитивним чи негативним результатом. Тобто міф живе самотійним життям, незалежно від ступеня нашої з ним взаємодії: «Рівняння, що описують думку, нелінійні. Це свідчить про те, що думка може впливати сама на себе, тобто є самоорганізованою структурою, що здатна жити своїм життям» [1].

Наступна форма культури – філософія – майже витіснила міф, замінивши виміри духовного життя людини: міфічна свідомість не відрізняє сенс від природної властивості, коли все навкруги одухотворюється і коли не вимагається критичного осмислення чи раціонального доказу істин міфу; філософія ж прагне виразити мудрість у формі думки, яка прагне до раціонального пояснення всього буття.

Філософія поклала початок антиміфічній свідомості. Іонійська школа на чолі з Фалесом дала світові обґрунтування поняття матерії, яке ще не суперечило міфічним уявленням: матерія уявлялась як речовина в різних її видах (вода, повітря) або як апейрон – безмежна, нескінченна, незнищувана і постійно рухома субстанція. Ідеї іонійської школи, розвинені Гераклітом, вже антиміфічні по суті: світ, за Гераклітом, не створив ніхто – він був, є і буде. Сформульоване представниками елеотської школи основне питання філософії остаточно виокремило проблему світобудови з царини міфу.

Міфічна істина виродилась у Греції ще в дофілософський період з тієї причини, що нею оволодів нестримний порив поетичної фантазії. Символ можна було досягнути філософськи, міфологію – навряд чи. В той час як філософська символіка Сходу намагалася лише зберегти автентичний зміст давньої віри у відповідних образах, велична серйозність виродилась в греків у вільну гру фантазії завдяки поетичній міфології. Цей шлях греки пройшли від хтонічних міфів до олімпійських, до поезії Гомера, яка підносить людину до рівня богів, протиставляє божественному людське як не менш значиме і суттєве. Людина може обійтися без богів, отже, вони стають лише символами, поетичними образами світових явищ, поняттями філософськими, науковими. Боги діють всередині природи і лежать в основі її явищ. Це приводить до того, що не тільки природні сутності виступають місцем перебування і діянь того чи іншого божества (Ніч, що народжує Ранок; Геліос, що прямує небом і Океаном;

весна як вихід Персефони з Аїду тощо), а персоніфіковано представлені і психічні сутності (де гримить битва, там місце Ареса; де проростає зерно, там Деметра; де діє практичний розум чи подається мудра порада, там Афродіта тощо) і абстрактні категорії, такі як мир (Ірена), розбрат (Еріс), справедливість (Діке), сон (Гіпнос), пам'ять (Мнемозіна), порядок (Евномія) тощо. Те ж саме справедливо і для психологічних станів людської душі: войовнича людина поводить себе агресивно, бо в ній перебуває Арес; закохана людина носить у собі Афродіту, царствена особа втілює Зевса тощо. Міф принесено у жертву поетичному, образному мисленню, яке, в свою чергу, послугувалося для виникнення і розробки філософської символіки шляхом зведення слів мови (загальних чи власних імен) до рівня філософських категорій. Тобто міф не було відкинуто, його було пояснено розумом.

Із часом, із формуванням національних держав, у фольклорній стихії формується героїчний епос, наскрізь просякнутий національною ідеєю. Категорія героїчного послуговується діями, «які вимагають особливої віддачі моральних, інтелектуальних, фізичних зусиль, мужності, відваги, самопожертви [5, 158]. Герої епосу є втіленням найкращих національних рис, виразниками віковичних мрій і естетичних ідеалів народу. Герої покликані «захищати ідеали добра, справедливості, соборності» [5, 158]. Епос не завжди закінчується щасливо, але навіть смерть героя служить прикладом для інших, бо смерть за батьківщину є подвигом. Інколи сучасники не розуміють героя, і тільки історична перспектива виявляє його справжні наміри провидця і мудрої людини, веденої богом. Прообразом багатьох героїв є реальні історичні особи, однак із часом герой набуває рис і стає учасником подій, які не мають відношення до історичної реальності, а є реальністю літературною.

Героїчний епос виникає, як правило, з родових переказів, насичений міфічними уявленнями, і є здебільшого справою професійних виконавців. В героїчному епосі йдеться про родову окремішність, про місцевих героїв, про тих, хто є славою і гідністю роду, чи, навпаки, тих, хто є його ганьбою і знеславленням. Героїчний епос – ідейна, ідеологічна база утворення нації, бо цементує етнос на тих чи інших родових цінностях, моральних засадах. Епос є вже справою окремого автора (за звичай, невідомого), котрий обробив, відшліфував, уклав народні перекази, літературно їх огранив, знайшовши найвлучніші епітети, метафори тощо. Однак, оскільки часом формування героїчного європейського епосу є доба Середньовіччя, коли християнство запанувало в якості єдиної європейської релігії та ідеології, то проблема індивідуального авторства була усунена на задній план, бо ідеалом середньовічної людини була ідея підпорядкованості, служіння (Богові, сеньйору, Прекрасній дамі тощо) – і особистість відступала, надаючи місце предметові зображення, ідеї твору. Головне – це твір, а не його автор, ідея, яка фокусує народні прагнення і ідеали. Автор твору – людина суспільна, для нього головне – доля його батьківщини, його народу, а не власні авторські амбіції. З

іншого боку, автор – ще людина свого роду, елемент родового устрою, котрий не прагне до окреслення і виокремлення власного «я».

Твори героїчного епосу рясніють елементами міфології, яка вже тут є фоном, показником древності роду чи його особливого походження, показником святості тих чи інших ідей. Навіть епос, який умовно можна назвати міфічним (на противагу героїчному), як, скажімо, «Старша Едда», вже не є міфологією у власному сенсі, а її літературно обробленим переказом. Більше того, процес становлення націй, а тим більше національних держав, супроводжується цілою низкою літературних містифікацій, стилізованих під давні манускрипти, які нібито свідчать про беззаперечні пріоритети того чи іншого етносу.

Різноманітні форми міфічного мислення продовжують жити в сучасному духовному світі, однак повернення міфу в його колишній формі неможливе, адже ми не здатні проникнути у світ, що є чужим для нашого досвіду, крім того, ми не зможемо вийти з поля нашої культури, в котрому однією з рівноправних культурних форм є наука. Але усвідомлення того, що міф і наука – лише різні засоби осягнення істини, є характерною особливістю сьогодення, в тому числі літературного.

Дописемний етап розвитку і функціонування літератури – гігантський період культурної історії людства, архаїчний Пролог розвитку цивілізації, під яким підвело ризику виникнення і поширення писемності. Остання зафіксувала певні фрагменти еволюції свідомості, зробивши символ (адже будь-який писемний знак – то є символ!) формою фіксації образу, який з часом набув статусу художнього образу – реальності літературної, яка функціонує за законами вимислу, проекцією котрих є завжди конкретне літературне середовище. «Смерть міфу» є до певної міри народженням літератури – «другої реальності», коли міфічна свідомість вивільняє місце для свідомості міфологічної, а культура стає літературоцентричною на тривалий час свого функціонування, аж до середини ХХ століття, коли панівними стають зображальні мистецтва масової культури, пробуджені до життя науково-технічною революцією (зокрема, цифровими технологіями).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Акимов А.Е., Шипов Г.И., Екшибаров В.А., Гаряев П.П. Вскоре пройдут испытания летающей тарелки // Газета «Чистый мир» / А. Акимов, Г. Шипов, В. Ешибаров 1996. №4.
2. Гегель Г.В.Ф. Эстетика: В 4т. Т. 1. / Г. Гегель – М., 1968. – 381 с.
3. Головащук С.І. Українське літературне слововживання: Словник-довідник / С. Головащук – К., 1995. – 319 с.
4. Каструбин Э.М. Трансовые состояния и «поле смысла» / Э. Каструбин – М., 1995. – 288 с.
5. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т.Гром'як, Ю.І. Ковалів та ін. – К., 1997. – 752 с.

6. Мифология / Гл. ред. Е.М. Мелетинский. – М., 1988. – 736 с.
7. Ницше Ф. Рождение трагедии, или Эллинство и пессимизм // Соч.: В 2 т. Т. 1. / Ф. Ницше – М., 1990. – 315 с.
8. Тихоплав В.Ю., Тихоплав Т.С. Физика веры / В. Тихоплав, Т. Тихоплав – СПб, 2002. – 256 с.
9. Шипов Г.И. Преодоление кулоновского барьера за счет торсионных полей / Г. Шипов – М., 1995. – 14 с.
10. Eliade M. Myth and reality / M. Eliade – New York. – 1963. – 251 p.
11. Harrison J.E. Ancient Art und Ritual / J. Harrison – Oxford, 1951. – 312 p.
12. Hübner K. Wahrheit des Mythos / K. Hübner – München, 1985. – 448 p.

В статье рассматривается дописьменный этап функционирования литературы. В качестве основных реалий этапа рассматриваются миф, устное народнопоэтическое творчество и героический эпос. Автором выстраивается иерархическая система этих реалий, освещается специфика мифа.

Ключевые слова: миф, фольклор, героический эпос.

The article deals with early written period of literature functioning. The fable, oral folk poetical activity and heroic epic literature are considered as basic realia. The author makes a hierarchic system of these realia and reveals the specific character of the fable as a realisation of deep-laid aged types.

Key words: myth, folklore, heroic epos.